

WYKŁADNIA KONSTYTUCJI

Aktualne problemy i tendencje

redakcja naukowa
Marek Smolak

WYKŁADNIA KONSTYTUCJI

Aktualne problemy i tendencje

redakcja naukowa
Marek Smolak

Stanisław Czepita, Maciej Dybowski
Roman Hauser, Mikołaj Hermann
Marzena Kordela, Ewa Łętowska
Agnieszka Łyszkowska, Jarosław Mikołajewicz
Marek Smolak, Janusz Trzciniński
Sławomira Wronkowska, Marek Zirk-Sadowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez Uniwersytet
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez Fundację
im. prof. Zygmunta Ziemiańskiego

Recenzent

Prof. dr hab. Andrzej Bator

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący, opracowanie redakcyjne

Grażyna Polkowska-Nowak

Łamanie

Andytex

Projekt okładki i stron tytułowych

Grafos

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących
im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej
w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło.
A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-9101-6

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów / 7

Marek Smolak

Słowo wstępne / 9

Sławomira Wronkowska

O niektórych osobliwościach konstytucji i jej interpretacji / 15

Marek Smolak

Wykładnia otoczenia normatywnego konstytucji / 39

Janusz Trzcíński

Znaczenie autonomicznej wykładni konstytucji na przykładzie orzecznictwa sądów administracyjnych / 55

Roman Hauser

Wykładnia przepisów konstytucji w orzecznictwie sądów administracyjnych. Zagadnienia wybrane / 65

Marek Zirk-Sadowski

Tożsamość konstytucyjna sądów administracyjnych / 81

Ewa Łętowska

***Timeo Danaos et dona ferentes*. Pamflet o myśleniu prawniczym / 99**

Stanisław Czepita

O koncepcji czynności konwencjonalnych w prawie / 109

Marzena Kordela

Pewność prawa jako wartość konstytucyjna / 149

Maciej Dybowski

Cele prawowite w klauzuli limitacyjnej a dobro wspólne w polskim porządku konstytucyjnym / 161

Mikołaj Hermann, Agnieszka Łyszkowska

Związkowe ujęcie przedmiotu kontroli w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego / 181

Jarosław Mikołajewicz

Kilka uwag o legitymizacji Trybunału Konstytucyjnego w kontekście obsady stanowisk sędziowskich / 207

Wykaz skrótów

Akty prawne

d.u.TK	ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 z późn. zm.), uchylona
Konstytucja	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
p.p.s.a.	ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
pr. energ.	ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.)
u.s.m.	ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1222 z późn. zm.)
ustawa lustracyjna	ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 152 z późn. zm.)
u.TK	ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 293)

Inne

CBOSA	Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy

OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A
PiP	Państwo i Prawo
Prz. Sejm.	Przegląd Sejmowy
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
TK	Trybunał Konstytucyjny

Marek Smolak

Słowo wstępne

Oddawany do rąk Czytelników tom powstał w następstwie ogólnopolskiej konferencji naukowej z okazji jubileuszu

Profesor Sławomiry Wronkowskiej

zorganizowanej przez Katedrę Teorii i Filozofii Prawa Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, zatytułowanej: „Wykładnia prawa: teoria i praktyka”, która odbyła się 24 czerwca 2014 r. Niezależnie od merytorycznej wagi zagadnień podjętych na konferencji, jej inicjatywa zrodziła się z uznania potrzeby uświadomienia sobie aktualnego stanu badań nad Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, wykładnią prawa oraz sądownictwem konstytucyjnym. Nie ulega wątpliwości, że do tego stanu rzeczy przyczyniło się, z jednej strony, poczucie narastającej doniosłości dyskusji wokół konstytucji i jej wykładni, z drugiej zaś pytania, jakie pojawiły się w związku z kwestionowaniem legitymizacyjnej podstawy działalności Trybunału Konstytucyjnego. Choć jedną z intencji przyświecających konferencji było dokonanie przekroju stanu badań nad wykładnią konstytucji, cel ten można uznać za udokumentowany tylko w określonym stopniu. Dwie okoliczności zasługują w tej mierze na wzmiankę. Pierwsza to rozległość problematyki związanej z konstytucją i jej wykładnią. Druga ze wspomnianych okoliczności to w dalszym ciągu występowanie różnorodnych, niekiedy nakładających się na siebie koncepcji wykładni ustawy zasadniczej.

Mam nadzieję, że to opracowanie będzie dobrym punktem wyjścia do dyskusji na temat współczesnych – czasami wielce złożonych – pro-

blemów związanych z wykładnią konstytucji oraz dalszych badań nad możliwymi zastosowaniami rozwiązań zaproponowanych w tej publikacji w nauce i praktyce prawniczej.

Opracowanie składa się z dwunastu tekstów. Nie zdecydowałem się na podział na części, chociaż starałem się zachować pewien porządek merytoryczny. Tom otwiera artykuł Sławomiry Wronkowskiej *O niektórych osobliwościach konstytucji i jej interpretacji*. Autorka wskazuje, że ową osobliwością konstytucji i jej interpretacji jest swoistość cech tekstu konstytucji, jaką jest tematyka ustawy zasadniczej, oraz jej cechy formalne – struktura i język. Pierwsza z wymienionych cech sprawia, że obiektem interpretacji jest jej tekst postrzegany zarówno jako zbiór przepisów, jak i jako przejaw założeń ustrojowych, na gruncie których tekst jest sformułowany. Założenia te Autorka nazywa otoczeniem normatywnym tekstu konstytucji, które także podlegają interpretacji, choć – jak podkreśla – przy zastosowaniu odmiennych metod niż w przypadku metod typowych dla interpretowania przepisów prawnych. W przypadku zaś ustalania znaczenia tzw. pojęć zastanych, zdaniem Autorki, interpretator pomija najprostsze reguły interpretacji językowej i przechodzi bezpośrednio do ich znaczeń w języku prawniczym, a w sytuacji gdy nadal są nie dość klarowne – dokonuje doprecyzowania.

Różnice w korzystaniu z tego instrumentarium związane są z problemem niestosowania niektórych zabiegów wykładni językowej: w niestosowaniu wykładni systemowej pionowej, w stosowaniu wykładni celowościowej oraz funkcjonalnej, które mają służyć zrekonstruowaniu norm wyrażonych w konstytucji. Nadto z wykładnią konstytucji, z jednej strony, wiąże się większa trudność odtwarzania zwłaszcza treści zasad prawa i praw podmiotowych, z drugiej zaś – większa swoboda interpretatora dokonującego tych zabiegów.

Drugi z tekstów – mego autorstwa *Wykładnia otoczenia normatywnego konstytucji* – stanowi próbę przedstawienia problemów, jakie wiążą się z wykładnią otoczenia normatywnego konstytucji. Wykładnia ta determinowana jest charakterystyką obiektu będącego przedmiotem interpretacji. Obiektem interpretacji są nie tylko idee, koncepcje, poglądy, teksty źródłowe, ale i fakty historyczne, społeczne, dane statystyczne czy de-

mograficzne. Jako takie pozostają przedmiotem zainteresowania przede wszystkim filozofii, historii idei, socjologii, ekonomii czy statystyki.

Trzecim tekstem jest esej Janusza Trzczińskiego zatytułowany *Znaczenie autonomicznej wykładni konstytucji na przykładzie orzecznictwa sądów administracyjnych*. Autor, ilustrując swą tezę o autonomiczności wykładni Konstytucji dwoma orzeczeniami Naczelnego Sądu Administracyjnego, wskazuje trzy grupy argumentów uzasadniających stosowanie autonomicznej wykładni Konstytucji: nadrzędną rolę Konstytucji w systemie źródeł prawa, obowiązek bezpośredniego stosowania Konstytucji zawarty w art. 8 ust. 2 Konstytucji oraz na ochronę systemu konstytucyjnych wartości.

W czwartym tekście – w artykule *Wykładnia przepisów Konstytucji w orzecznictwie sądów administracyjnych. Zagadnienia wybrane* – Roman Hauser podkreśla, że Konstytucja z 1997 r., która zawiera wiele zasad ogólnych, nabiera rzeczywistej treści w bardziej szczegółowych regulacjach umożliwiających sądom stosowanie jej przepisów do rozstrzygnięcia sprawy sądowej w sytuacji, gdy nie ma możliwości zastosowania ustawy lub innego aktu prawnego budzącego, zdaniem sądu, wątpliwości co do jego zgodności z postanowieniami Konstytucji. Ocena, czy zachodzą przesłanki bezpośredniego zastosowania przepisu konstytucyjnego, wymaga dokonania wykładni danego przepisu konstytucyjnego w celu rozstrzygnięcia sprawy – wydania wyroku albo skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego w trybie art. 193 Konstytucji. Jak podkreśla R. Hauser, w orzecznictwie sądów administracyjnych można znaleźć odniesienia do preambuły Konstytucji, klauzul generalnych oraz poszczególnych norm konstytucyjnych dotyczących wolności i praw oraz obowiązków jednostki (człowieka i obywatela). Analiza orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego prowadzi Autora do wniosku, że sądy administracyjne coraz odważniej stosują Konstytucję i w związku z tym mniej pochopnie występują do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniami prawnymi. W szczególności sądy dostrzegają, że dla oceny legalności decyzji nie wystarczy sprawdzenie, czy jest ona zgodna z ustawą lub rozporządzeniem, ale powinna być również zgodna z Konstytucją.

Z kolei problem konstruowania nowej tożsamości polskiego prawa administracyjnego podejmuje w swym tekście *Tożsamość konstytucyjna sądów*

Autorami opracowania są wybitni teoretycy wykładni konstytucji oraz sędziowie Trybunału Konstytucyjnego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, którzy w swym dorobku łączą analizę teoretyczną z praktyką orzeczniczą.

Problematyka wykładni konstytucji stanowi źródło niezliczonych komentarzy politycznych i publicystycznych dotyczących granic władzy sądowniczej czy legitymizacji ustrojowej Trybunału Konstytucyjnego. Autorzy starają się rozstrzygnąć te problemy i z tego powodu trafiają w centrum aktualnych polskich debat prawno-politycznych. Opracowanie zawiera analizy prognostyczne wskazujące, w jakim kierunku będzie się rozwijać teoria wykładni konstytucji oraz praktyka orzecznicza.

W monografii zostały omówione m.in.: nowe idee dotyczące swoistości wykładni konstytucji oraz jej tekstu, zagadnienia z zakresu otoczenia normatywnego, aksjologii, nierozdzielności problemów interpretacyjnych od problemów walidacyjnych konstytucji, jak również negatywne konsekwencje prawniczego aktywizmu przejawiającego się w wykładni ustawy zasadniczej.

Publikacja jest przeznaczona dla przedstawicieli nauki prawa, sędziów oraz szeroko pojętej grupy zawodowej prawników: adwokatów, radców prawnych, prokuratorów i notariuszy.

„Monografia porządkuje i systematyzuje, a także weryfikuje niektóre istotne elementy (argumenty) obecne nie tylko w dotychczasowej doktrynie prawniczej, lecz także w aktualnie toczonyj prawnej i politycznej debacie wokół konstytucji (konstytucjonalizmu) oraz sądownictwa konstytucyjnego. (...) teksty – przez to, że pisane były przez przedstawicieli różnych dyscyplin (teorii prawa, doktryny prawa konstytucyjnego i administracyjnego, w tym akademików posiadających duże doświadczenie w praktyce sądowniczej) – prezentują szerokie spektrum podejmowanych problemów, jak również ujęć (dyscyplinowych języków, sposobów narracji etc.). (...) większość autorów to osoby o bardzo uznanej pozycji naukowej i rozpoznawalne nie tylko w środowisku prawniczym. Wszystkie te okoliczności sprawiają, że otrzymujemy monografię, która dotyczy kwestii doktrynalnie ważkich (trudnych, w dużej mierze nowych), a zarazem o dużej doniosłości praktycznej i społecznej”.

z recenzji prof. Andrzeja Batora

ISBN 978-83-264-9101-6

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

CENA 129 ZŁ (W TYM 5% VAT)